

Andrej Ule

Onostranstvo v »tu in zdaj«

Marko Uršič: *Gnostični eseji. Nova revija, zbirka Hieron, Ljubljana 1994.*

Konec lanskega leta je v založbi Nove revije izšla že peta knjiga iz zbirke Hieron, v kateri izhaja temeljna literatura s področja primerjalega religiozstva. Tokrat so to zbrani eseji Marka Uršiča z naslovom *Gnostični eseji*, v bistvu njegova razširjena in dopolnjena predavanja o gnostičnih temah, ki jih je imel v okviru Društva za religiologijo in druge.

Uršič je v knjigi zbral sedem esejev: *Veliko odkritje, Sveto in čas, Možnost Jakobove lestvice, Logos in mythos, Prispodoba o votlini, Skušnjave sv. Antona Puščavnika ter Gral, skrivni predmet želje*. Prvi esej je nosilni tekst knjige. Posvečen je zbirki gnostičnih tekstov *Nag Hammadi*, ki so jih po spletu nenavadnih »naključij« l. 1945 odkrili v bližini kraja Nag Hammadi v Egiptu. Ta zbirka nam je omogočila vpogled v dotodaj skoraj neznani svet avtentičnega gnosticizma, t. j. duhovnega gibanja, ki je obstajalo sočasno s

prvotnim krščanstvom, vendar je presevalo dogmatske okvire tedanjih cerkva. Uršič dobro prikaže silen duhovni vzgon gnostike in pokaže na njeno duhovno izvirnost. To se seveda upira običajnim stereotipom o gnozi kot površnem religioznem eklekticismu in fantastični špekulaciji. Pokaže na neločljivost dejanske gnoze od prvotnega krščanstva, tako da se ne zdi pretiran sklep, da je bilo krščanstvo »zmagovita gnoza«. Morda se je zato tako borilo zoper druge gnostične smeri v rimskem cesarstvu in skušalo zabrisati vse sledi za gnozo v lastni tradiciji.

Drugi esej, *Sveto in čas*, je posvečen različnim koncepcijam časa v vzhodni in zahodni filozofsko-gnostični tradiciji. Za to temo lahko rečem, da je ena od osrednjih tem Uršičevih esejev, saj se bolj ali manj odkrito pojavlja v vseh esejih, najbolj izrazito pa v esejih *Sveto in čas* ter *Prispodoba o votlini*. Uršiča zlasti vznemirja odnos med »vzhodno« koncepcijo krožnega časa in »zahodno« koncepcijo linearnega, eshatološkega časa in nato (v no-

Kanfle

20.1.

✓